

روانشناسی

Personality psychology

شخصیت

فصل اول : مقدمات و تعاریف

فصل دوم : عوامل به وجود آورنده شخصیت

- آغاز تشکیل شخصیت
- ویژگی های ژنتیک انسان
- ژنتیک و اختلال شخصیت
- علل ایجاد اختلالات ژنتیکی
- دستگاه اعصاب و انواع شخصیت
- انواع شخصیت بر اساس نظریه پاولف

فصل سوم : رشد شخصیت

- رشد شخصیت در کودک
- نقش شیر دادن در رشد
- محرک های محیطی مطلوب
- نظریه روانکاوی و اضطراب
- نظریه بالبی در مورد اضطراب
- اضطراب جدایی
- آغاز سخنگویی

• علل تاخیر در رشد کلام

- نقش الگوهای فرزندپروری در رشد شخصیت
- اهمیت بازی

• خودمحوری

- فرایندهای اصلی در رشد شخصیت
- ساختار خانواده و رشد شخصیت
- کارکردهای مدرسه
- انگیزه پیشرفت بیرونی و درونی
- پیش بینی انگیزه پیشرفت
- دوره بلوغ و رشد عقلی
- استقلال و تفاوت های جنسی
- اهمیت روابط دوستانه

فصل چهارم : نظریه های شخصیت

- مکانیسم های دفاعی

فصل پنجم : نظریه های شناختی

فصل ششم : نظریه های تیپ شناسی شخصیت

فصل هفتم : نظریه های تحلیل عاملی

فصل هشتم : نظریه های بشر دوستانه

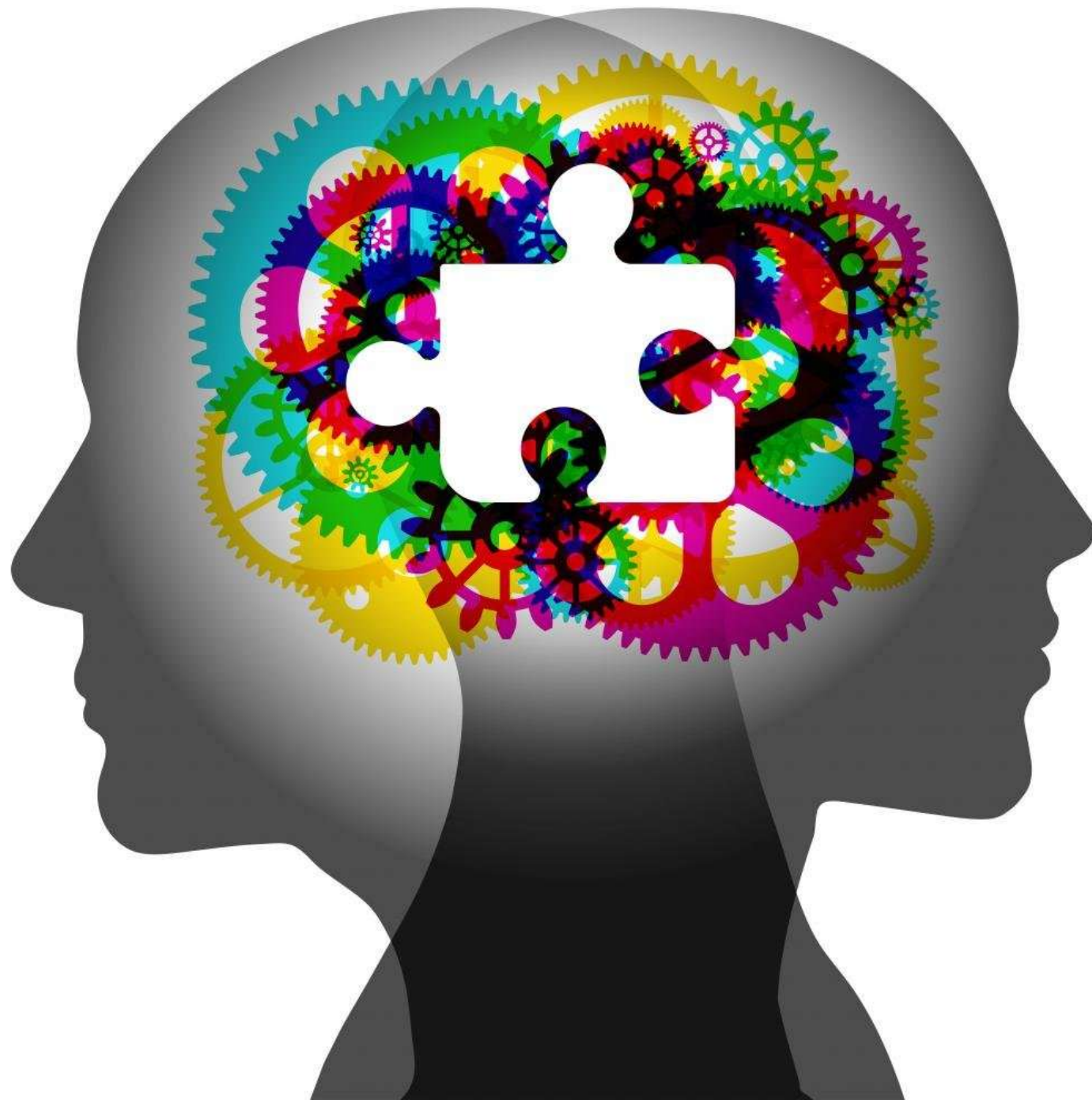
فصل نهم : اختلالات شخصیت

- شخصیت منفعل – پر خاشگر
- شخصیت ناکار آور
- شخصیت هیستریایی
- شخصیت ادواری خوی (سیکلوتایمیک)
- شخصیت اسکیزوئیدی
- شخصیت ضعیف
- شخصیت پارانویایی
- شخصیت وسواس فکری – عملی
- شخصیت انفجاری
- شخصیت جامعه ستیز (ضد اجتماعی)

فصل دهم : سنجش شخصیت

فصل اول

مقدمات و تعاریف

✓ آشنائی با مفهوم شخصیت؛

✓ عوامل مؤثر در تکوین آنها؛

✓ نظریه های مختلف شخصیت .

مفهوم شخصیت در روانشناسی

شخصیت به مجموعه‌ای از ویژگی‌های پایدار رفتاری، فکری و هیجانی گفته می‌شود که فرد را از دیگران متمایز می‌کند. این ویژگی‌ها تعیین می‌کنند که فرد در موقعیت‌های مختلف چگونه فکر می‌کند، احساس دارد و رفتار می‌کند

ضرورت مطالعه روان شناسی شخصیت

✓ شناخت تفاوت‌های فردی

✓ بهبود روابط بین فردی

✓ راهنمایی در مشاوره و درمان

✓ افزایش خودشناسی و رشد فردی

✓ کاربرد در حوزه‌های مختلف

فصل دوم : عوامل به وجود آورنده شخصیت

هدف کلی فصل :

آشنائی با عوامل وراثتی ، بیولوژیکی و محیطی در شکل گیری شخصیت و انواع تیپهای شخصیتی بر اساس نظریه پاولف .

عوامل به وجود آورنده شخصیت

۱- عوامل ژنتیکی و زیستی

- ✓ وراثت نقش مهمی در خلق و خو، سطح انرژی، حساسیت هیجانی و حتی سبک‌های شناختی دارد.
- ✓ ساختار مغز، هورمون‌ها و سیستم عصبی نیز بر رفتار و واکنش‌های فرد تأثیر می‌گذارند.

۲- محیط خانوادگی

- ✓ نوع تربیت، سبک‌های فرزندپروری، روابط والدین با کودک و فضای عاطفی خانه از عوامل کلیدی هستند.
- ✓ الگوهای رفتاری والدین و خواهر و برادرها نیز در شکل‌گیری شخصیت نقش دارند.

۳- فرهنگ و جامعه

- ✓ ارزش‌ها، هنجارها، باورهای اجتماعی و فرهنگی تعیین می‌کنند که چه رفتارهایی پذیرفته یا طرد می‌شوند.
- ✓ فرهنگ می‌تواند بر ویژگی‌هایی مثل استقلال، همکاری، ابراز احساسات و نوع دوستی تأثیر بگذارد.

مهمترین ویژگی‌های ژنتیکی انسان :

۴. ویژگی‌های رفتاری و روانی

- ✓ خلق و خو اولیه (مثل برون‌گرایی یا درون‌گرایی)
- ✓ سطح اضطراب یا واکنش به استرس
- ✓ تمایل به ریسک‌پذیری یا محافظه‌کاری

۵. مستعد بودن به بیماری‌ها

- ✓ برخی بیماری‌ها مانند دیابت نوع ۲، فشار خون بالا، سرطان‌ها و بیماری‌های قلبی می‌توانند زمینه ژنتیکی داشته باشند.
- ✓ بیماری‌های ژنتیکی خاص مانند تالاسمی، هموفیلی، یا فیروز کیستیک نیز از طریق ژن‌ها منتقل می‌شوند.

۶. ویژگی‌های خاص و نادر

- ✓ توانایی چرخاندن زبان یا خم کردن انگشتان به شکل خاص
- ✓ حساسیت به مزه‌ها یا بوهای خاص
- ✓ رنگ‌پذیری پوست در برابر نور خورشید

انواع شخصیت ها بر اساس نظر پاولف

پاولف شخصیت انسان ها را بر اساس ویژگی های سیستم عصبی به چهار تیپ تقسیم کرد:

• **خون گرم:** فعال، اجتماعی، متعادل

• **صفر اوی:** پرانرژی، گاهی تکانشی

• **بلغمی:** آرام، محتاط، کند

• **سوداوی:** جدی، درون گرا، واکنش پذیر

این تیپ ها از تفاوت در قدرت، تعادل و تحرک پذیری سیستم عصبی ناشی می شوند.

رشد شخصیت

فصل سوم

هدف کلی فصل :

آشنائی با ویژگیهای رشد شخصیت کودک در دوره شیرخوارگی ،
پیش دبستانی ، دبستانی و بلوغ و دیدگاههای مختلف در این زمینه .

نظریه اریکسون و هال نسبت به دوره بلوغ

❖ **نظریه اریکسون**، دوره بلوغ را مرحله شکل‌گیری هویت می‌داند؛ نوجوان تلاش می‌کند

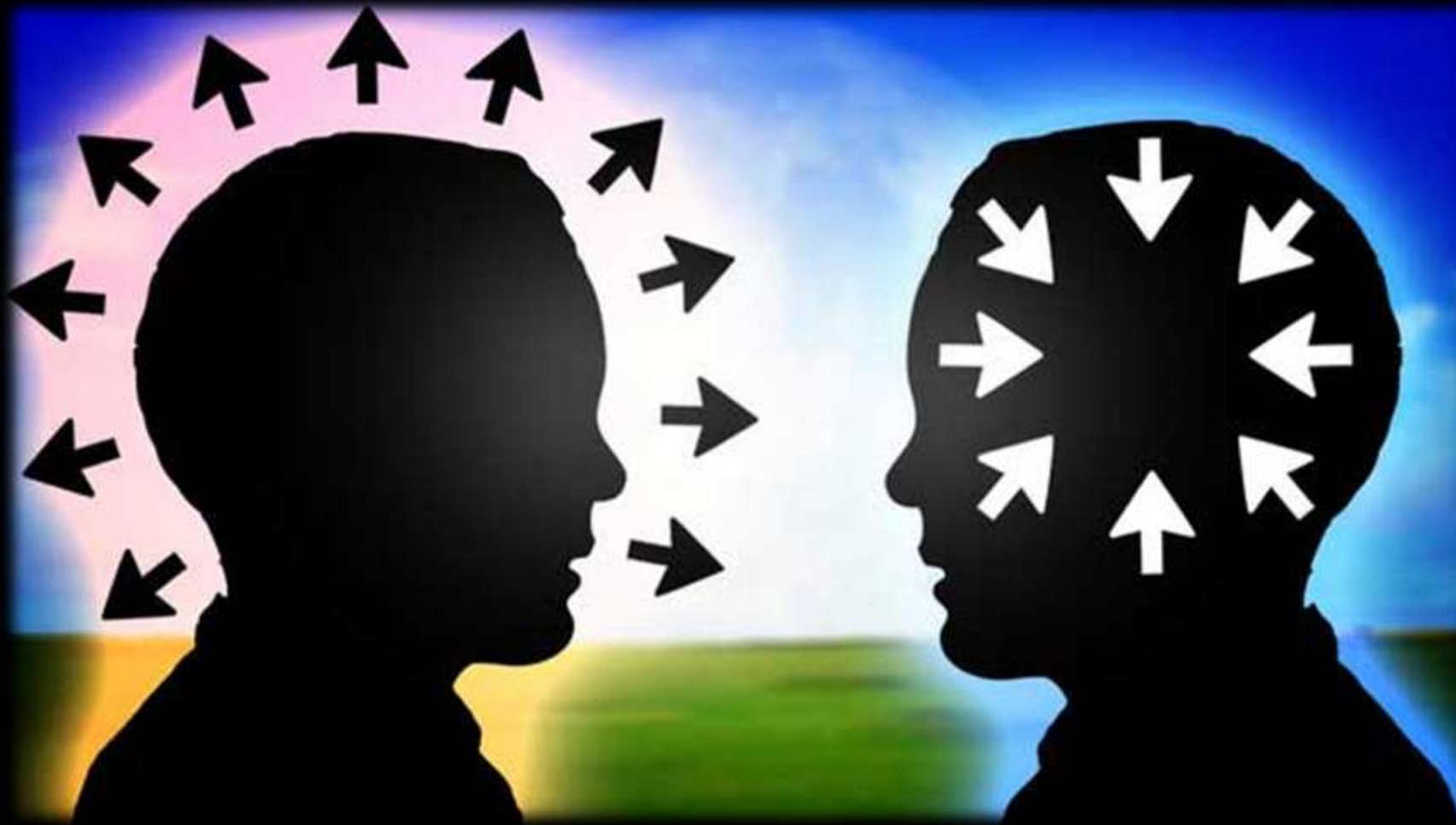
بفهمد «کیست» و چه نقشی در جامعه دارد.

❖ **نظریه استنلی هال**، بلوغ را دوره «طوفان و فشار» می‌نامد؛ با نوسانات هیجانی، تعارض با

والدین و رفتارهای پرتنش همراه است.

فصل چهارم : نظریه های شخصیت

نظریه های شخصیت

الف — نظریه های روانکاوانه فروید ، یونگ ، و آدلر

ب — نظریه های شناختی مانند نظریه جرج کلی

د — نظریه های تحلیل عاملی شامل نظریه کاتل و آیزنک

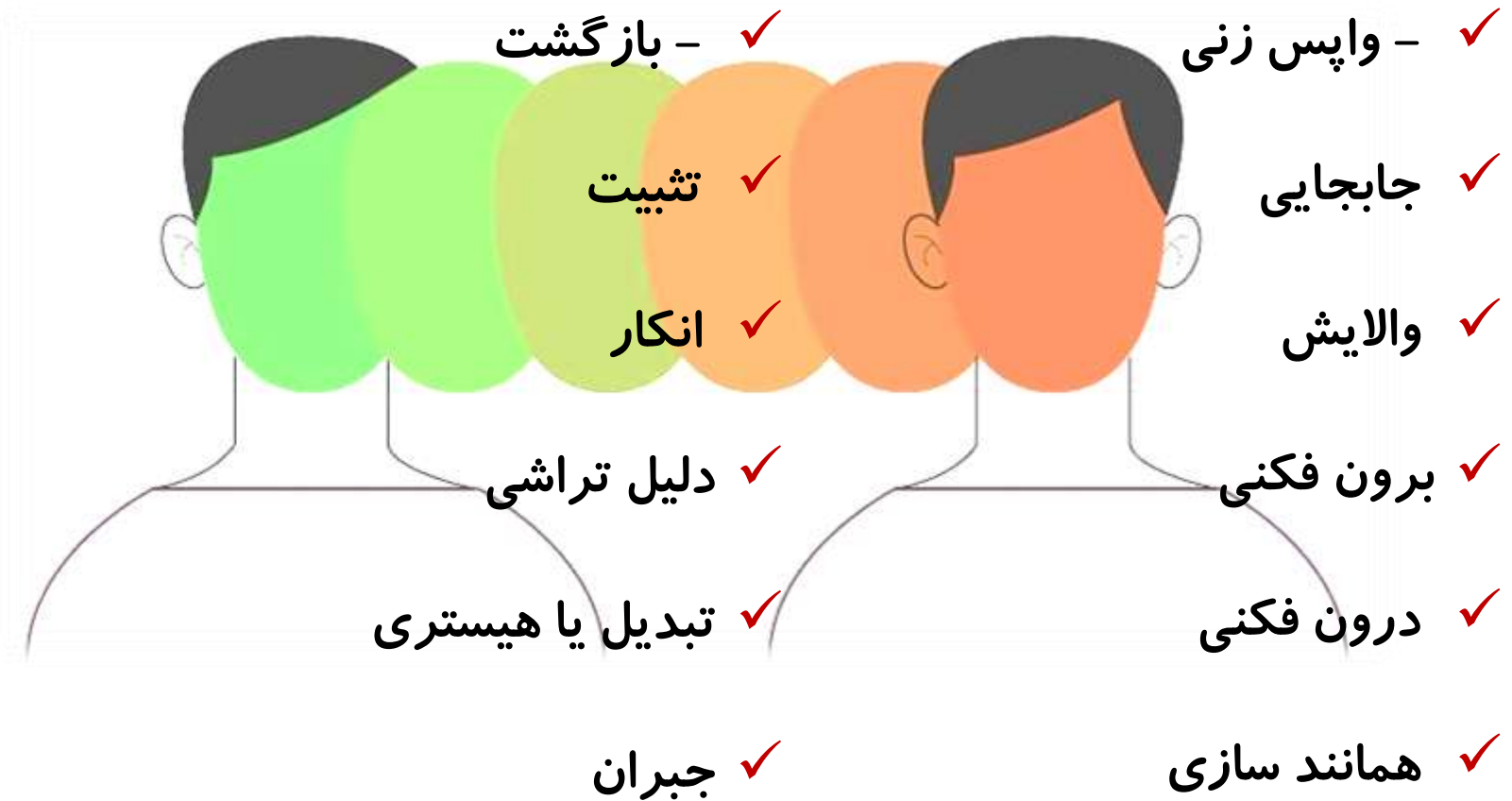
ج — نظریه های تیپ شناسی شامل نظریه کرچمر و شلدون

زیگموند فروید

معرفی	پزشک و روان‌شناس اتریشی، در سال ۱۸۵۶ متولد شد، در ۱۸۸۱ دکترای پزشکی گرفت، در زمینه عصب‌شناسی تحقیق کرد و در ۱۹۳۹ به انگلستان مهاجرت کرد.
سطوح فعالیت‌های روانی از دید فروید	خودآگاه - نیمه خودآگاه - ناخودآگاه
ساختار شخصیت از نظر فروید	نهاد - من یا خود - من برتر یا فراخود
انرژی کلی حیاتی	به نظر فروید این عامل موجب فعالیت و پویایی انسان است و از دو بخش سازنده و مخرب تشکیل شده است .
مراحل رشد روانی- جنسی از نظر فروید	۱- مرحله دهانی (تولد تا ۱۸ ماهگی) ۲- مرحله مقعدی (از ۱۸ ماهگی تا ۴ سالگی) ۳- مرحله تناسلی (۴ تا ۶ سالگی) ۴- مرحله جنسی
مکانیسم های دفاعی	شیوه های نا خود آگاه و غیر ارادی برای کاهش اضطراب هستند و در واقع نوعی خودفریبی و توجیه اند و به مسخ واقعیتها می پردازند .
انتقادات به نظریه فروید	دلایل دشمنی پسر با پدر - دلایل حسادت دختران- قبول دوره کمون- اثبات غریزه مرگ - تأکید بیش از حد بر غریزه جنسی
وجوه اختلاف بین نظریه فروید و یونگ	فروید به گذشته تاکید دارد ولی یونگ به گذشته و آینده در رشد شخصیت نظر دارد

انواع مکانیسم های دفاعی

فصل پنجم : نظریه های شناختی

نظریه های شناختی شخصیت

مجموعه‌ای از نظریه‌ها هستند که بر پایه‌ی شیوه‌های ادراک و شناخت افراد از محیط پیرامون و از خودشان بنا شده‌اند و از عقلانی‌ترین رویکردها در تبیین شخصیت به شمار می‌روند.

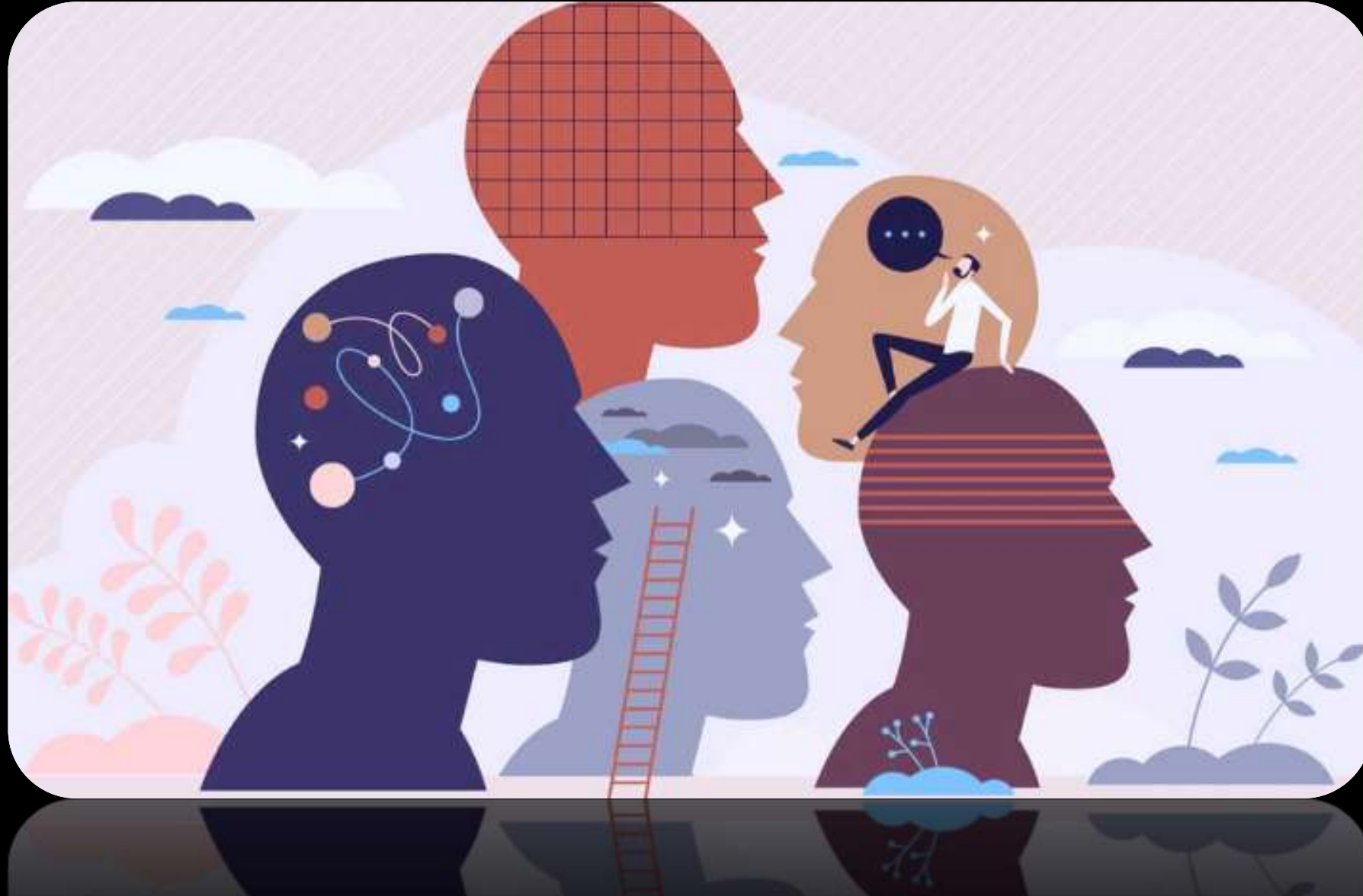
انتقادات وارد بر نظریه کلی

✓ ذهنی بودن مفاهیم

✓ دشوار بودن مفاهیم آن

✓ عدم نمره گذاری عینی برای آزمون آن

فصل ششم : نظریه های تیپ شناسی شخصیت

تاریخچه نظریه های تیپ شناختی

صاحب نظران قدیمی ترین طبقه بندی تیپ شناختی شخصیت را به بقراط و جالینوس حکمای قدیم یونان نسبت میدهند .

تیپ های شخصیتی از نظر جالینوس

✓ سوداوی مزاج

✓ صفراوی مزاج

✓ بلغمی مزاج

✓ دموی مزاج

فصل هفتم : نظریه های تحلیل عاملی

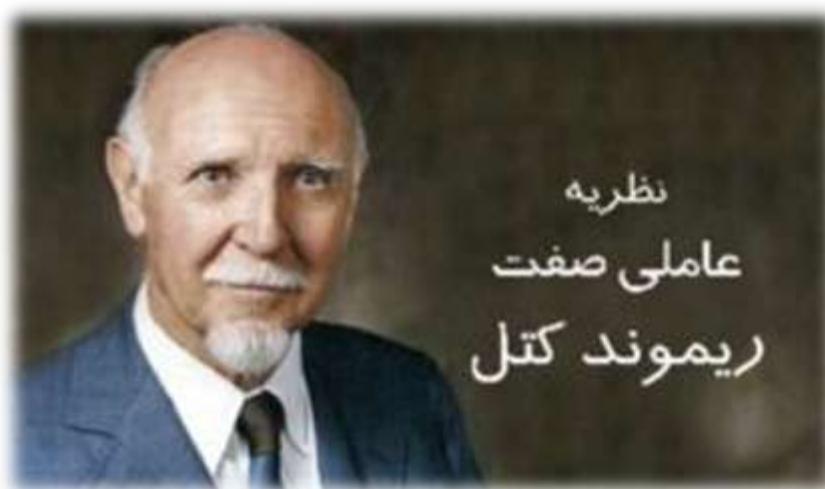

نظریه کاتل درباره شخصیت

به نظر او یک نظریه شخصیت باید هدفش پیش بینی رفتار آدمی در شرایط و اوضاع و

احوال معین باشد. بنا بر این تعریف دقیق شخصیت مستلزم آن است که مفاهیم آن به

روشنی تعریف شوند .

نظریه آیزنک

مسائل کلی از نظر آیزنک:

❖ جنبه های توصیفی شخصیت

❖ جنبه های علی شخصیت

فصل هشتم : نظریه های بشر دوستانه

نظریه های بشر دوستانه

این نظریه ها در تقابل با دیدگاه های روانکاوی و رفتارگرایی شکل گرفته اند بنظر آنها روانکاوی توجه خود را به جنبه بیمارگونه انسان معطوف کرده و رفتارگرایی نیروی بالقوه انسان را ندیده گرفته و دیدگاه مکانیکی دارند .

عقده یونس

عقده یونس به ترس ناخودآگاه از موفقیت و خودشکوفایی اشاره دارد .

فرد در آستانه رشد یا تحقق توانایی‌هایش، دچار اضطراب شده و به‌طور ناخودآگاه از

موفقیت فرار می‌کند . این ترس می‌تواند باعث تعلل، خودتخریبی یا اجتناب از

مسئولیت شود.

فصل نهم : اختلافات شخصیت

ویژگی های اختلالات شخصیت

1. الگوهای رفتاری پایدار و ناسازگار
2. شروع زودهنگام و مزمن
3. اختلال در روابط و عملکرد اجتماعی
4. نبود بینش نسبت به مشکل
5. مقاومت در برابر تغییر
6. تفاوت کیفی با سایر اختلالات روانی

غالباً در دوران بلوغ و پیش از آن قابل شناسایی می باشند .

فصل دهم : سنجش شخصیت

انواع روش های سنجش شخصیت

۱- فنون عینی : روش‌هایی استاندارد، قابل اندازه‌گیری و مبتنی بر داده هستند که برای تشخیص دقیق، کاهش سوگیری، و ارزیابی علمی رفتار و ویژگی‌های روانی به کار می‌روند. شامل ابزارهایی مانند آزمون‌های روان‌سنجی، مشاهده مستقیم، مصاحبه ساختار، پرسش‌نامه‌های خودسنجی، و فرم‌های گزارش شخصی هستند.

۲- فنون فرافکن : فنون فرافکن ابزارهایی هستند برای کشف جنبه‌های ناخودآگاه شخصیت از طریق پاسخ به محرک‌های مبهم. با استفاده از آزمون‌هایی مثل رورشاخ، TAT، بندر، جمله‌ناتمام و نقاشی آدمک، درمانگر می‌تواند به تعارضات، هیجان‌های پنهان و ساختار شخصیت فرد پی ببرد. این فنون بیشتر در روان‌درمانی تحلیلی و ارزیابی‌های عمیق بالینی کاربرد دارند.

پایان

منابع

- روانشناسی شخصیت دکتر یوسف کریمی ؛ انتشارات ویرایش ؛ ۱۴۰۲

